

DON JUAN

Bože můj, proč jsi mě opustil?
Daleko spása má, ač o pomoc volám.
Nebud' mi vzdálen, Hospodine,
na pomoc nikoho nemám.
Já jsem jen červ a ne člověk,
potupa lidství, vyvrhel lidu.
Kruh býků mě teď svírá.
Bašánští tuři mě obstoupili,
rozevírají na mě tlamu
jak řvoucí lev, když rve kořist.
Rozlívám se jako voda,
všechny kosti se mi uvolňují.
Jako step vyschla má síla,
jako vosk měkne mé srdce.
Smečka psů kruhem mě svírá,
sápou se teď na mé ruce,
dělí se o mé roucho,
losují o můj oděv.
Zachraň mě ze lví tlamy,
zachraň před rohy jednoorožce.

Státní divadlo Ostrava

DON JUAN

Scénická kompozice

Použito motivů z Bible, díla J. B. Moliera v překladu K. Krause, a Tirso de Moliny v překladu Vlastimíra Mikeše.

Scénář
Režie
Scéna
Kostýmy
Hudba
Pohybová spolupráce
Úprava textů písní
Dramaturgie
Korepetice

Věra Mašková, Michael Tarant
Michael Tarant j. h.
Milan Čech a Tomáš Moravec j. h.
Věra Mejstrová j. h.
Daniel Fikejz j. h.
Petr Koželuh
Ivan Huvar
Věra Mašková
Edvard Schiffauer

Premiéra 23. 3. 1991 v Divadle Jiřího Myrona

Osoby a obsazení:

Juan	Jan Fišar
Sganarelle	Jiří Čapka
Elvira	Apolena Veldová
Tisbea	Alena Sasínová - Polarczyk
Anna	Ingrid Fabiánová
Aminta	Eva Režnarová
Doña Isabella, Cikánka	Zora Rozsypalová
Don Luis	Stanislav Šárský
Don Tenorio	František Šec
Poutník	Jiří Sedláček
Komtur	Josef Novák
Octavio	David Viktora
Batricio	Zdeněk Kašpar
Gasendo	Milan Šulc
Dítě	Petr Polák j. h.

Hostují: sólisté opery SDO Eva Dřízgová, Alina Farná,
Rita Schimkeová, Dalibor Hrda, Tomáš Jindra, Jiří Klecker
a členové studia TEP

Představení řídí Soňa Francová
Text sleduje Jana Zaoralová

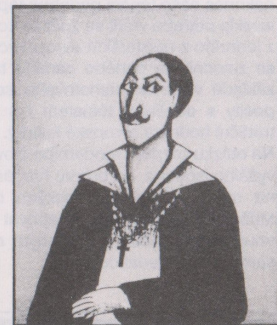
Vedoucí výroby a technického provozu ing. Ivan Bílek, vedoucí dekoračních dílen ing. Oto Gruszka, vedoucí výroby kostýmů Eliška Zapletalová, jevištní mistr Jiří Brudný, Miloš Novák, mistr elektroakustiky Bořivoj Wojnar, mistr vlásenkárny Jindra Kučajová, mistr rekvizitární Eva Wiesnerová, mistr garderoby Zlata Nezhybová, mistr osvětlení Pavel Jaskiewicz.

Legenda o donu Juanovi

Legenda o donu Juanovi se odvozuje od nejstarších mýtů křesťanských. Někteří teoretikové upozorňují na její podobnost s legendou o doktoru Faustovi. Obě mají skutečně některé shodné rysy - jejich hrdinové měli v křesťanském světě sloužit jako odstrašující příklady rouhačů a hříšníků, kteří se dostanou do rozporu s Božími zákony a jsou za to pohlaceni peklem. Obě v sobě nesou téma vlastní mytologii, totiž téma odvěké touhy člověka po absolutním poznání. Toto téma, zakódované již v příběhu Adama a Evy, se v obou legendách realizuje různě. Zatímco Faustovo poznání se děje skrze rozum, Juanovo hledání je smyslové. Obojí směřuje ke stejnému cíli - prozkoumat stávající řád věcí, odhalit jeho slabiny, svrhnout ho. I životní osudy obou hrdinů se sobě podobají - poznání, kterého se dobírají, nejsou schopni použít, ani jeden z nich nic netvoří, pouze boří, v nikdy neukojené touze po absolutnu se mýlí se skutečností. Ani jednomu z nich není dáno štěstí lásky, třebaže ji oba mají na dosah.

Obě tyto legendy se staly inspirací pro bezpočet tvůrců. Na proměnách juanovského mýtu je poměrně dobře patrný vývoj evropského myšlení posledních století. Tirso de Molina, z jehož díla čerpá tato inscenace, patřil k nejvýznamnějším dramatikům zlatého věku španělské literatury. Do svého zpracování juanovského tématu projektuje svůj životní problém; totiž otázku, kam až sahá svobodná vůle člověka a co v životě se naopak děje z neodvratné vůle Dobra či Zla. Stejně jako Molina sám, i jeho Juan vášnivě, až k sebezničení, hledá svou nepřekročitelnou mez, formou pochybností se snaží dobrat smyslu věcí. Molinův Juan je pohaněn jakousi mystickou silou, která jako by poukazovala na jeho duchovní spřízněnost se středověkými démony.

Stejného tématu se o pětáctilet let později zmocňuje J. B. Moliere, jehož dílo bylo dalším východiskem pro toto představení. Není to jen rozdíl tří desetiletí a regionu, co odlišuje Molierova Juana od jeho předchůdce Molinova, je to především rozdíl dvou světů a dvou filozofických systémů. Molierovo dílo je silně poznamenáno rodícím se osvěcenským racionalismem. Ačkoli bývá tento směr nazýván osvícenstvím, z dnešního hlediska se může jevit spíše jako počátek soumraku evropského kulturního systému. Osvícenský filozof se svým "myslím, tedy jsem", dobrovolně se redukuje na tvora sice s mozkem, leč bez srdce a bez duše, popře veškerou spiritualitu, degraduje cit na cosi,

co leží až daleko za rozumem, a zároveň začíná ve jménu svého výlučného rozumu nadřazovat sám sebe všemu tvorstvu, světu i vlastnímu faktu bytí. Rodí se roztržka mezi člověkem a veškerým okolním jsoucnem; prázdnota nebe, teze o konečnosti a poznatelnosti vesmíru, popření náboženství a posléze víry vůbec ústí v absolutní osamělost člověka ve světě bez řádu. Molierův Juan je živoucím popřením všech dosavadních jistot, božitelem bez schopnosti dát světu nový řád.

Osamělost a neschopnost lásky se prohlubuje u Juanův romantických. Juan Puškinův umírá ve chvíli, kdy poprvé v životě, bohužel pozdě, nachází skutečnou lásku. V romantismu jako by se prohlubovala tragika juanovského mýtu. Za pozornost jistě stojí i česká verze tohoto tématu, román J. Toman, který vynikajícím způsobem ztvárňuje Juana jako člověka - titána, nadaného obrovskou silou, která se v poslední části románu mění v sílu vysloveně pozitivní, neboť Tomanovu Juanovi je dáno štěstí prozíání a dar pokání. Jednou z posledních verzí juanovského mýtu je hra sovětského dramatika Radzinského Don Juan pokračuje, kde je nesmrtelný svědce konfrontován s naší současností, plnou kompromisů a relativních pojmů. Jeho místo zaujímá Sganarelle, neboť náš čas není časem hrdinů, ale sluhů. Juanovské téma bylo zpracováno nespočetněkrát, existuje verze Goldoniho, lorda Byrona, Maxe Frishe, existuje nedostupná Mozartova opera a mnoho dalších, není však cílem tohoto článku sepsat příspěvek ke kulturní historii, ale pouze odpovědět na otázku, která jistě tane na mysli všem divákům: Proč z tohoto množství textového materiálu nebyl k inscenaci vybrán jeden, proč inscenátoři zvolili krkolomnou cestu vlastní adaptace. Z neskromnosti, s kterou sledali sami sebe moudřejšími než kteroukoli ze zmíněných celebrit? Nebo je to laciná snaha po senačnosti za každou cenu?

Na počátku této práce nestála obvyklá otázka: co hrát; na počátku této práce, tváří v tvář prořídilým hledištím divadel, stála otázka po základním smyslu divadla. Má vůbec v nové skutečnosti své místo? Máme svým divákům co říci? Všechno, co se kolem nás děje je přece tak nejisté, relativní, nezvyklé, svět jako by se nám rozhoupal pod nohama, starý věk zmizel, nový se rodí těžce a v bolesti, všechno, včetně univerzální pravdy, které platily ještě včera, jsou zpychybněny. Ale není nakonec naše tápání podobné tápání sevillašského pochybovače? Snad proto v nás vznikla potřeba vrátit se zpět ke kořenům - ke kořenům naší kultury, a čerpat téma z jednoho z nejstarších evropských příběhů, i ke kořenům divadelnosti, a pokusit se zmocnit se daného námětu tak, jak se divadlo kdysi dávno vytvářelo - na základě vlastního nehotového scénáře se pokusit konfrontovat vlastní životní pocity s odvčným tématem i s několika jeho zpracováními, která představují tradiční hodnoty evropské kultury.

Na otázku rozporu moderního člověka s řádem světa, přírody, vesmíru i možného vyššího jsoucna, na otázku hledání smyslu života formou negace a destrukce, či na otázku devalvace lidských citů, nepřinášíme žádnou hotovou odpověď. Můžeme se jen pokusit zmapovat svoje vlastní hledání v bludišti těchto problémů současného světa, a pokorným návratem k odvčným hodnotám tápavě, každý sám v sobě, hledat cestu dál.

SEZÓNA - kulturně - společenský měsíčník moderního člověka

Nabízí 36 stran poutavého čtení - rozhovorů, reportáží, fejetonů, zajímavostí i pohledů do světa módy s přílohou kulturních zařízení na severní Moravě - to vše za pouhou pětikorunu!

LIDÉ, KULTURA A VOLNÝ ČAS

Výtvarník programu Ivana Velkoborská, redaktor programu Věra Mašková. Veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA. Uvádí Státní divadlo Ostrava, umělecký ředitel PhDr. D. Malina, šéf činohry S. Šárský. Cena programu 3 Kč. Vytiskly OSTRAVSKÉ TISKÁRNY, s. p., provoz 21, 709 70 Ostrava 1, Novinářská 7, R 2085.

